

# Niespodziewane odkrycie sprzed czasów Czyngis-chana

14 sierpnia 2024

Opuszczony fort, którego badanie rozpoczęli w 2022 roku naukowcy zaangażowani w Joint Mongolian-Israeli-American Archeological Project, krył niezwykłą niespodziankę. W warowni znaleziono grób z bardzo słabo poznanego okresu pomiędzy upadkiem imperium Kitanów a początkiem imperium mongolskiego Czyngis-chana. Odkrycie grobu przedstawicielki ówczesnej elity to ważny przyczynek do poznania dziejów tajemniczego 80-letniego okresu historii Mongolii.

Kitanowie byli koczowniczym ludem, który w X wieku na terenach dzisiejszej Mandżurii, Mongolii i północnych Chin stał się decydującą siłą polityczną, a rządząca dynastia Liao (907–1125) otrzymywała kontrybucję od chińskiej dynastii Song. W 1125 roku dynastia Liao upadła, a w 1206 roku na scenę dziejów wkracza państwo Czyngis-chana. Okres pomiędzy znamy bardzo słabo. Częściowo dlatego, że Mongolia to olbrzymi kraj, w którym nie prowadzono zbyt intensywnych prac archeologicznych. „Obszar, na którym odkryliśmy grób jest archeologii niemal nieznany. Jesteśmy jednymi z pierwszych, którzy tu pracują” – mówi profesor Gideo Shelach-Lavi z Uniwersytetu Hebrajskiego w Jerozolimie. Ponadto pomiędzy Liao a Czyngis-chanem na terenie Mongolii nie istniała władza centralna, więc powstawało mniej stałych budowli, niż w innych okresach.

Fort Khar Nuun, w którym prowadzono prace archeologiczne, to część większego kompleksu fortyfikacji rozciągającego się na przestrzeni ponad 4000 kilometrów, który powstał na terenie dzisiejszych Mongolii, Chin i Rosji pomiędzy XI a XIII wiekiem.

Pochówek został znaleziony przypadkiem w obrębie fortu. Nie

był w żaden sposób oznaczony na powierzchni. Naukowcy nie wykluczają, że brak takich oznaczeń był wówczas normą. To jedna z przyczyn, dla której dotychczas znaleziono zaledwie 25 pochówków z tego okresu. Ponadto trzeba pamiętać, że „to dość krótki okres, krótszy niż 100 lat. Możliwe więc, że nie powstało wówczas zbyt wiele cmentarzysk czy innych podobnych miejsc. Jednak jest to okres niezwykle ważny dla zrozumienia powstania imperium mongolskiego”, dodaje Shelach-Levi.

W grobie znaleziono drewnianą trumnę, dobra grobowe i ciało kobiety. Za pomocą datowania radiowęglowego ustalono, że zmarła pomiędzy 1158 a 1214 rokiem. W chwili śmierci miała 40–60 lat. Pochowano ją w płytkim grobie, w pozycji wyprostowanej, złożoną na plecach. Była ubrana w jedwabną suknię, jej nakrycie głowy przypominało tradycyjny średniowieczny damski kapelusz botgat malgai.

Zmarła najwyraźniej należała do elity. W grobie znaleziono złote kolczyki i bransolety, srebrny kubek, naczynie z brązu oraz paciorki z koralu i szkła. Naukowcy nie wiedzą, a jaki sposób przedmioty te mogły pomóc jej w życiu po śmierci. Wiemy, że w ówczesnej Mongolii wierzono w Niebo (Tengri) i praktykowano szamanizm. Nie mamy jednak wystarczającej wiedzy, by móc połączyć konkretne przedmioty złożone do grobu z konkretnymi koncepcjami życia pośmiertnego czy praktykami pogrzebowymi.

Wiadomo natomiast, że niektóre przedmioty złożone ze zmarłą, były importowane. Dotyczy to zarówno jedwabiu, który prawdopodobnie pochodził z południa Chin oraz drewna, którego najbliższe źródła znajdują się co najmniej 150 kilometrów dalej.

Specjalistów najbardziej zaskakuje bogate wyposażenie grobu oraz fakt, że znalezione przedmioty pochodzą z różnych miejsc. To świadczy o istnieniu szlaków handlowych, o których milczą ówczesne źródła pisane. Równie niespodziewane jest pochowanie zmarłej w obrębie fortu, który powstał niedługo przed jej

śmiercią. Być może była to dodatkowa oznaka prestiżu. Jej grób jest podobny do grobów cmentarza dla elity, w tym elity królewskiej, Tava Tolgoi, położonego 500 kilometrów dalej.

Uczni z Joint Mongolian-Israeli-American Archeological Project pozostają w tym samym regionie Mongolii. Ich głównym celem jest badania tamtejszych fortyfikacji, ale bardzo zależy im też na grobach. Już udało im się zidentyfikować duży cmentarz bardziej na północ i chcą zbadać 1 lub 2 pochówki stamtąd. Ze szczegółami ich pracy można zapoznać się na łamach pisma „Archaeological Research in Asia”.

Autorstwo: Mariusz Błoński

Na podstawie: „Archaeological Research in Asia”

Źródło: [KopalniaWiedzy.pl](http://KopalniaWiedzy.pl)